

Ruslan Tšekun
Mediserv OÜ
mediserv@mediserv.ee

Teie 21.05.2024
Meie 24.06.2024 nr 12.2-1/2381-2

Vastus nõudekirjale

Austatud härra Tšekun

Pöördusite Mediserv OÜ nimel nõudekirjaga Rahandusministeeriumi poole seoses Statistikaameti (edaspidi ka hankija) töötervishoiuteenuse riigihankega. Leiate kokkuvõtlikult, et Riigi Tugiteenuste Keskuse 09.02.2024 riigihangete registris avaldatud riigihanke viitenumbriga 274433 „Töötervishoiuteenuse tellimine Statistikaametile“ menetluse kehtetuks tunnistamine on õigusvastane. Riigi Tugiteenuste Keskus põhjendas nimetatud riigihanke omal algatusel kehtetuks tunnistamist sellega, et esitatud pakkumuste maksumused ületasid hankija eelarvelisi vahendeid, samas Teie arvutuste kohaselt vastas Mediserv OÜ pakumuse lepingu maksimaalsele kogumaksumusele 65 000 eurot ning ettevõtja kvalifikatsioon vastas nõuetele. Selgitasite täiendavalt, et töötervishoiuteenust reguleerivad õigusaktid ei kohusta Statistikaametit tellima kõigile töötajatele psühholoogilise nõustamise ja vaksineerimise teenust. Vastavaid teenuseid võib tellida ainult vastavalt töötervishoiuarsti otsusele või töökeskkonna riskianalüüsi tulemusele individuaalselt, arvestades töökeskkonna ohutegurite mõju ja töötaja tervislikku seisundit.

Leiate, et peale riigihanke kehtetuks tunnistamist pidas hankija läbirääkimisi ainult ühe hankes osalenud pakkuja, täielikult eirates riigihangete konkurentsireegleid (RHS § 3 p-d 1-5). Läbirääkimised viidi läbi hankes kõrgeima hinnaga pakumuse esitanud pakkuja ainuisikuliselt, kuigi selline võimalus riigihanke alusdokumentides ei olnud sätestanud. Samuti olete seisukohal, et hankija õigusvastase tegevuse tulemusena teenuse maksumus kasvas mitmekordselt ning sõlmides lepingu Meliva AS-iga ning andes Meliva AS-ile ainuõiguse, on hankija rikkunud riigihangete seaduse (RHS) § 3 p-des 1-5 ja konkurentsiseaduse §-des 54 ja 14 lg 1 toodud reegleid.

Taotlete nõudekirjas, et 18.03.24 riigihanke kehtetuks tunnistamise otsus tühistataks ja riigihanke nr 274433 edukaks pakkujaks tunnistataks Mediserv OÜ.

Samuti palute hüvitada Mediserv OÜ-le moraalne ja materiaalne kahju lepingu hinna ulatuses, viidates võlaõigusseaduse (VÕS) kahju hüvitamise regulatsioonile § 101 lg 1 p-le 3 ja §-le 115.

1. Statistikaameti selgitused

Statistikaamet on Rahandusministeeriumi valitsemisalas olev asutus, kelle tegevuse üle saab minister teostada teenistuslikku järelevalvet lähtudes Vabariigi Valitsuse seaduse (VVS) § 41 lg-st 1. Rahandusministeerium pöördus VVS § 93 lg-le 5 tuginedes selgituste saamiseks Statistikaameti poole.

Statistikaamet selgitas 05.06.2024 saadetud vastuses järgmist.

Riigihange „Töötervishoiuteenuse tellimine Statistikaametile“ viitenumbriga 274433 viidi läbi eesmärgiga sõlmida hankeleping 3 aastaks (36 kuud), tagamaks kolme aasta jooksul lisaks kõikide töötajate nõuetekohasele tervisekontrollile võimalus vastavalt vajadusele kasutada psühholoogilise nõustamise teenust ning gripivaktsineerimist. Sealjuures oli lepingu maksimaalseks kogumaksumuseks 3-aastasel perioodil 65 000 eurot.

Riigihankes esitati kaks pakkumust, mõlemas pakkumuses toodud maksumus ühe aasta kohta ületas hanke eeldatavat maksumust. Samas ei olnud riigihankes välja toodud prognoositavat kasutajate arvu kõikide teenuste lõikes.

Seega tuli hankijal teenuse tagamiseks kogu soovitud perioodi vältel ette näha, kas suurem summa või kogumaksumust muutmata muuta lepinguperioodi pikkust või vaadata üle tellitavad teenused ja nende maht. Kõikidel juhtudel eeldas see riigihanke alusdokumentide muutmist.

Kuivõrd riigihanke alusdokumente ei ole võimalik peale pakkumuste esitamise tähtaja saabumist muuta, puudus hankijal seetõttu ka võimalus hankemenetlus õiguspäraselt lõpule viia. Seetõttu otsustati hankemenetlus kehtetuks tunnistada tuginedes RHS § 73 lõike 3 punktile 6, mille kohaselt on hankijal õigus hankemenetlus põhjendatud vajaduse korral omal algatusel kehtetuks tunnistada.

Statistikaamet valmistas ette uue riigihanke menetluse väikehankena eesmärgiga sõlmida hankeleping 2 aastaks (24 kuud), tagamaks kahe aasta jooksul lisaks kõikide töötajate nõuetekohasele tervisekontrollile võimalus vastavalt vajadusele kasutada psühholoogilise nõustamise teenust ning gripivaktsineerimist. Statistikaamet saatis ettepaneku pakkumuse tegemiseks kahele ettevõttele: AS Arstikeskus Confido ja Meliva Qvalitas AS.

Vältimaks võimalike teenuseosutajate ebavõrdset kohtlemist, viis hankija läbi täiendava veebiotsingu hankija tehnilise kirjelduses toodud tingimustele vastavate pakujate leidmiseks, kes oleksid valmis osutama hankija töötajatelele töötervishoiuteenuseid üle-eestiliselt - Tallinnas, Tartus ja Viljandis. Uue pakujana kutsus Statistikaamet väikehankes osalema töötervishoiuteenuse osutaja Arstikeskus Confido AS, kes vastas kodulehel nähtava kliendiinfo alusel hankija tehnilises kirjelduses toodud tingimustele.

Hankija hankekorra kohaselt on hankija sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluse läbiviimisel kohustatud järgima RHS §-s 3 toodud riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid, võttes arvesse sotsiaal- ja eriteenuste eripärasid. Hankija võtab arvesse teenuste kvaliteedi, katkematuse,

ligipääsetavuse, taskukohasuse, kättesaadavuse ja terviklikkuse tagamise kaalutlusi ning erinevate kasutajagruppide, sh ebasoodsas olukorras olevate isikute erivajadusi.

Töötervishoiuteenuse tellimisel arvestati konkurentsi olemasoluga (ettepanek pakkumuse esitamiseks saadeti AS-le Arstikeskus Confido ja Meliva Qvalitas AS), samuti kättesaadavusega (pakkuja peab osutama töötervishoiuteenust töötajatele Tallinnas, Tartus ja Viljandis) ning võeti arvesse teenuse taskukohasust. Kuna Mediserv OÜ pakkumuse maksumus väikehankes (274433) oleks ületanud ka 24-kuulise lepinguperioodi maksumuse, siis otsustas hankija Mediserv OÜ-le uut ettepanekut pakkumuse esitamiseks mitte teha. Lisaks kohustuslikule töötervishoiuteenusele oli Statistikaameti jaoks olulisel kohal ka psühholoogilise nõustamise teenuse võimalus. Kuna selle teenuse kasutajate arv on arvestatav ning ajas kasvav, siis Mediserv OÜ pakutud psühholoogilise nõustamise teenuse hind ei oleks mahtunud Statistikaameti planeeritud eelarve piiridesse.

Teistkordsel väikehanke läbiviimisel esitas pakkumuste esitamise tähtjaks pakkumuse ainult üks pakkuja - Meliva Qvalitas AS, kelle pakkumus oli hankijale sobiv ning kellega sõlmiti ka hankeleping. AS Arstikeskus Confido teatas oma kirjas, et loobub pakkumuse tegemisest.

2. Rahandusministeeriumi hinnang

Esmalt selgitame, et töötervishoiuteenus kuulub sotsiaalteenuste hulka, mille tellimisel on madalaim RHS-is sätestatud piirmäär § 14 lg 2 p-i 3 kohaselt 300 000 eurot. Väikehanke viitenumbri 274433 korraldamisel on hankija märkinud eeldatavaks maksumuseks 65 000 eurot. Isegi kui hankija määratud eeldatav maksumus ei vastanud hanke alustamise aja keskmisele turuhinnale, ei ületa riigihanke eeldatav maksumus siiski RHS-is sätestatud sotsiaalteenuste piirmäära.

Juhul kui hankelepingu eeldatav käibemaksuta maksumus jääb alla nimetatud piirmäära, tuleb hankijal lähtuda oma hankekorras sätestatud korrast.

Statistikaameti peadirektori 24.08.2023 käskkirjaga nr 1.1-1 /032 kinnitatud hankekord näeb ette, et sotsiaal- ja eriteenuste puhul eeldatava maksumusega alates 15 000 eurost (käibemaksuta) tuleb sõlmida kirjalik leping, eeldatava maksumuse puhul alla 15 000 euro (käibemaksuta) on lepingu vormistamine eraldi dokumendina nõutav, kui poolte ühesuguse arusaama tagamiseks on teenuse osutamise tingimustes ja teenuse kvaliteedis oluline eelnevalt kirjalikult kokku leppida (p 9.1.3). Üldise nõudena (hankekorra p 9.1.2) on sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluse läbiviimisel on hankija kohustatud järgima RHS §- s 3 toodud riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid, võttes arvesse sotsiaal- ja eriteenuste eripärasid. Hankija võib arvesse võtta teenuste kvaliteedi, katkematuse, ligipääsetavuse, taskukohasuse, kättesaadavuse ja terviklikkuse tagamise kaalutlusi, erinevate kasutajagruppide, sh ebasoodsas olukorras olevate isikute erivajadusi.

RHS § 3 p-st 3 tulenevalt peab hankija tagama konkurentsi efektiivse ärakasutamise riigihankel. Samas ei näe RHS ette täpsemaid konkurentsi efektiivse ärakasutamise reegleid, kui tegemist on riigihankega, mille eeldatav maksumus jääb alla RHS-is toodud piirmäärasid ehk nn väikehankega.

Üldjuhul on konkurentsi tagamise sobivaks meetmeks võrreldavata pakkumuste küsimine hankijale teadaolevatelt valdkonnas tegutsevatelt ettevõtjatelt. Samas on hankijal võimalik vabatahtlikult avaldada väikehanke kohta hanketeate riigihangete registris.

Riigihangete registris avaldatud teabe kohaselt korraldas Riigi Tugiteenuste Keskus väikehanke „Töötervishoiuteenuse tellimine Statistikaametile“ (viitenumber 274433). Nimetatud väikehanke menetlus tunnistati kehtetuks hankija enda algatusel. Statistikaamet selgitas, et väikehanke menetluse kehtetuks tunnistamine oli tingitud vajadusest muuta riigihanke alusdokumente pärast pakkumuste esitamise tähtpäeva. RHS § 3 p 1-2 kohaselt peab hankija tegutsema läbipaistvalt ja kontrollitavalt ning tagama isikute võrdse kohtlemise. Nimetatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtetest tulenevalt peab hankija kinni pidama enda kehtestatud tingimustest ega tohi neid muuta pärast pakkumuste esitamise tähtpäeva, välja arvatud juhul kui kasutatav menetluslik ja riigihanke alusdokumentides toodud tingimused seda sõnaselgelt võimaldavad.

Riigihangete seaduse (RHS) § 73 lg-s 3 on toodud ammendav loetelu hankemenetluse lõppemise alustest. RHS § 73 lg 3 p 6 alusel saab hankija tunnistada hankemenetluse kehtetuks hankija enda otsusega põhjendatud vajaduse korral oma algatusel.

Eesti kohtu- ja vaidlustuspraktikas on tunnustatud hankija õigust jätta leping sõlmimata ja hankemenetlus kehtetuks tunnistada, kuivõrd hankijal on hankemenetluse kehtetuks tunnistamise otsustamisel väga lai diskretsiooniruum (vt. nt TlnRKO 25.05.2018, nr 3-18-452, p 13) ning hankemenetluse kehtetuks tunnistamisel on õiguspärane iga kaalutlus, mis on kooskõlas riigihangete korraldamise üldpõhimõtetega ning on reaalne (vt VaKo 13.07.2008, nr 129-18/195365, p 10). Ühtlasi lähtutakse Eesti kohtu- ja vaidlustuspraktikas arusaamast, et hankemenetluse kehtetuks tunnistamine hankija algatusel on võimalik igas hankemenetluse etapis enne lepingu sõlmimist, seega ka pärast pakkumuse edukaks tunnistamist või edukaks tunnistatud pakkuja kohta kvalifitseerimise otsuse tegemist (vt VaKo 20.02.2018, 7-18/191465/193893, p 19). Ka Euroopa Kohus on leidnud, et tingimusel, et on järgitud läbipaistvuse ja võrdse kohtlemise põhimõtted, ei ole hankija kohustatud algatatud riigihankemenetlust lõpuni viima ja hankelepington sõlmima, isegi kui hankemenetlusesse on jäänud üks pakkuja (C-440/13 Croce Amica One Italia, p 36).

Hankija otsus riigihanke menetluse kehtetuks tunnistamise kohta peab olema põhjendatud ja on vaidlustatav samas korras nagu kõik muud hankemenetluses tehtavad otsused. Kui ettevõtja jääb seisukohale, et menetluse kehtetuks tunnistamine ei ole põhjendatud, on tal seega võimalik selle kohta esitada vaidlustus vaidlustuskomisjonile RHS-is sätestatud korras. Mediserv OÜ riigihankes osalenud pakkujana hankija otsuste vaidlustamise õigust ei kasutanud ning sellega on jätnud kasutamata väidetavate kahjude ära hoidmise võimaluse.

Riigihangete registris avaldatud väikehanke lepinguta lõpetamise järgselt on Statistikaamet pöördunud uue riigihanke menetluse raames pakkumuste saamiseks kahe ettevõtja poole tehes sellega vajalikud toimingud konkurentsi efektiivseks ärakasutamiseks. Rahandusministeerium peab küll vajalikuks rõhutada, et ka väikehangetes tuleb tagada konkurents, kuid see ei tähenda, et pakkumuse esitamise ettepanek tuleb teha kõikidele valdkonnas tegutsevatele ettevõtjatele või oleks kohustuslik avaldada väikehanke alustamisel hanketeade riigihangete registris. Väikehanke alustamisel teate avaldamine riigihangete registris on vabatahtlik.

3. Kokkuvõte

Hankijal on ulatuslik kaalutusruum riigihanke menetluse kehtetuks tunnistamisel. Väikehanke viitenumbriga 274433 kehtetuks tunnistamise kohta on vastavad põhjendused esitatud ning need kaalutlused pole seadusega vastuolus. Samuti on Statistikaamet korraldanud

töötervishoiuteenuste tellimiseks uue väikehanke menetluse, mille läbiviimisel RHS § 3 ega Statistikaameti hankekorras kehtestatud nõuete vastu olulisi eksimusi ei ole ilmnenu. Eeltoodust lähtudes jätab Rahandusministeerium Teie taotlused rahuldamata.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Mart Vörklaev
rahandusminister

Estella Põllu 5885 1336
Estella.Pollu@fin.ee